

ב:

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

עין משפט
נר מצוה

מסורה הש"ס

(א) ומינה יב' לית פגא.
 (ב) לקמן י' מנחת סו:
 (ג) לארבעה (ד) מוספתא
 (ה) יב' יב' (ו) יב' יב' (ז) יב' יב'
 (ח) יב' יב' (ט) יב' יב'
 (י) יב' יב' (יא) יב' יב'
 (יב) יב' יב' (יג) יב' יב'
 (יד) יב' יב' (טו) יב' יב'
 (טז) יב' יב' (יז) יב' יב'
 (יח) יב' יב' (יט) יב' יב'
 (כ) יב' יב' (כא) יב' יב'
 (כב) יב' יב' (כג) יב' יב'
 (כד) יב' יב' (כה) יב' יב'
 (כו) יב' יב' (כז) יב' יב'
 (כח) יב' יב' (כט) יב' יב'
 (ל) יב' יב'

מדקאמר ובלילה יהי כנגב. מכלל דלור דרשיה דקרא יומא הוא והכי קאמר כיום כשעוברי דרסיס הולכים עומד רוצח בלש הדרכים והורגן וטועל את ממונם ובלילה הוא נעשה כנגב לחתור בתים ולגנוב: הכי קאמר. מה שמנהג לך מורה רשות על הכא במתחמת להורגו כדמכיו (שמות כג) אס נמתרת ימלא הגנג והוכה ומת אין לו דמיס אס כבוד לך הדבר כאור שהוא על עסקי נפשות דהיינו כל אדם חוץ מאב על הבן וכיוצא בו שמכיר בו שהוא אוהבו מאל אבן שאר כל אדם אס היה בעל הממון עומד כנגדו להליל ממנו ממונו זה עומד עליו והורגו רוצח הוא ונתן רשות לכל הקודם להליל את בעל הממון בנפשו של בן במתחמת. ובלילה אס מספקא לך כלילה כגון שלום אוהבך שהוא אבין ורמזינו עלך ואס היית עומד כנגדו להליל ממנו אינו הורגן יהי בעיניך כנגב ולא ניתן להורגו והכי אמרינן בנסהדרין (דף עב:) דאז על הבן אינו נהרג במתחמת: כוכבי נשפו: כוכבי לילו: יקו לאור. יאפה ליוס: דלבר המלצר ולא שיהיה סס היוס אור ולא קאמר יקו ליוס אלא יקו שילור ואין: ואומר אך חשך יפוני. ואומר כבוד הייתי בעוניי כשהייתי נרדף אך נחשך זה אמות והוא יפוני והוא יחשך תמיד עליו ליוס נשף וליה והשחך שהייתי שרוי בו נעשה אור בעדני אללי וגבי לילה שייך למימני יוס אלמא הכי קאמר דוד הלילה נעשה לי יוס: אני אמרתי. מפני חטאי שאף מן העולם הבא אטרד ועבדיו שמללי על אבותי עון און מן העולם הזה שהייתי שרוי בו בנחשך ובחפרה האיר בעדני שהודיע הקב"ה לשונאי דוד כימי שלמה שמלל לדוד כשנשק להכניסו ארון לבית קדשי הקדשים ודבני שערים זה בזה נמועד קטן (דף ע"א): בודקין. חמץ: מדקאמר וביד שפירי מכלל דלור אורסא הוא. וטעמא דר' יהודה מפרש לקמן בפירוקי: אסור בעשייה מלאכה. במקום שנהגו לו לנחוב איסור דלמרינן לקמן (דף ג.) מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה אין עושין: משעת האור. אבל קודם לכן אפילו נהגו בעלת חמץ: מוסר כבליה חמץ. עד שש עשות דלקמן בפרקין (ד' יא:): אורסא הוא. משחשיה ושקעה חמה של שלשה עשר: ימא איהו לנפשו. היכן מלינו שהיסי אסור והלילה מותר: הכי קאמר. ליה הך איסורא דרבנן היא ולא דלורייתא ובשלמא לדרי דלמניא משעת עמוד השחר אשכחן בעלמא

א' פשיטא דף דאנפשות קאתי. אומר ר"י ורבי"א דהאי קרא בלא על הבן מיירי דקתם אב מרחם על הבן ולא יתרגו אס עמוד נגדו להליל ממונו ולכן לא ניתן להלילו בנפשו אלא שיעודע בכבוד שלהורגו בלא כדמוכה בפרק בן סורר (דף עב:) דאס דמוקי הכריתא דמניא אס ורחה עליו השמש וכי עליו נלמד ורחה אלף אס כבוד לך כשמש און לו שלום עמן הרגהו ואס לאו שלן אל תהרגהו בלא על הבן והיסי דמניא אס כבוד לך שיש לו שלום עמן אל תהרגהו מוקי בנן על האב: מאימתי י"ד אסור בעשייה מלאכה. פירש רש"י אסור בעשייה מלאכה במקום שנהגו ואין נראה לר"י דכפ' מקום שנהגו (דף נה.) מוכח כהדין דרבי יהודה אית ליה איסורא ולא מנהגא ועוד מניא איסורא ואת אמרת מנהגא ועוד נחיו היכי נהג לכן נראה כדאיסור דהאי פלגי ובליל כי היכי דפלגי חסם במתני' ב"ש ובי"ה: רבי אליעזר ב"י אומר משעת האור. למאי דמסקינן אור ממש נקט ר' אליעזר בן יעקב שיעור למילתיה במתלת היוס ור' יהודה נקט הנין התמה משעת כניסת פועלים למלאכה שהוא אחר זריחת השמש כדלמר בנשוכה את הפועלים (דף פג:) ויסו פועל כניסתו משלו ביציאתו משל בעה"ב פי' ביציאתו מבימו למלאכה כדמכיו (תהלים קד) מורת השמש יאספון וגו' ילא אסר פלגי ולא הוי ר"ל בן יעקב לא כב"ש ולא כב"ה דבית שמאי אוסרין סהיליה ובי"ה ממירין עד הנין ולמאי דס"ד דלור אורסא כב"ש יאמר רבי פלגי בן יעקב לא מתקין ב"ש ובי"ה דכר הוי: ה"בן מצינו יום שמקצתו מות ומקצתו אסור. פי' היכא ליתא סנהל כי הכל וכן חמץ דלקשי ליה מיניה אבל היכא דליכא סנהל כגון משום מיאון וכיוצא בו לא מיירי: אס

תורה אור השלם

1. יחשבו כוכבי נשפו יקו לאור ואין ואל יראה בעצמי שחור:
 2. ואמר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני: תהלים קלט יא

מוסף רש"י

ובשעת הביעור. כשעה שפית. אבל מחלן יאלין לא יבדוק אפילו לא נדק חמץ. ונזקין מסס דלמא חזי למיכל בשמולא לחו כספה ומוחז 10. עד מתי אוכל רשותה. כלל פנייה שהוא אוכל משתתף. ואפילו תענית יחד קא מיירי תענית יחד. שראה בוטנו לקדשי. להודיע שמתקיים יחד: ככ.

הא מדקאמר ובלילה יהי כנגב אלמא אור יממא הוא התם הכי קאמר אי פשיטא לך מילתא כנהורא דאנפשות קאתי רוצח הוא וניתן להצילו בנפשו ואי מספקא לך מילתא כליילא יהי בעיניך כנגב ולא ניתן להצילו בנפשו מיתיבי יחשכו כוכבי נשפו יקו לאור ואין ואל יראה בעפפי שחר מדקאמר יקו לאור ואין אלמא אור יממא הוא התם מילתא הוא דקא לייט ליה איוב למזליה אמר יהא רעוא דליציפיה הך גברא לנהורא ולא לישכחיה מיתיבי 2 ואומר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני אלמא אור יממא הוא התם הכי קאמר דוד אני אמרתי אך חשך ישופני לעוה"ב שהוא דומה ליום עכשיו העולם הזה שהוא דומה ללילה אור בעדני מיתיבי 3 ר' יהודה אומר בורקין אור (לארבעה) עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הביעור מדקאמר רבי יהודה בורקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית אלמא אור אורתא הוא ש"מ מיתיבי 7 מאימתי ארבעה עשר אסור בעשייה מלאכה ר' אליעזר בן יעקב אומר משעת האור רבי יהודה אומר משעת הנין החמה אומר ליה ר"א בן יעקב לרבי יהודה וכי היכן מצינו יום שמקצתו אסור בעשייה מלאכה ומקצתו מותר בעשייה מלאכה אומר ליה הוא עצמו יוכיח שמקצתו מותר באכילת חמץ ומקצתו אסור באכילת חמץ מדקאמר רבי יהודה משעת הנין החמה אלמא אור דקאמר ר"א בן יעקב אורתא הוא לא מואי אור עמוד השחר אי הכי דקאמר ליה היכן מצינו יום שמקצתו מותר בעשייה מלאכה ומקצתו אסור בעשייה מלאכה ינימא איהו לנפשיה הא איכא לילה דקא

שרי ר"א בן יעקב ה"ק בשלמא לדידי אשכחנא דקא פלגי רבנן בין יממא לליליא 1 (דחנן) 2 גבי תענית צבור 3 עד מתי אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר דברי ר' אליעזר בן יעקב ר' שמעון אומר עד קרות הגבר אלא לדיך היכא אשכחנא יממא גופיה דפלגי ביה רבנן אמר ליה הוא עצמו יוכיח שמקצתו מותר באכילת חמץ ומקצתו אסור באכילת חמץ שפיר קאמר ליה ר' יהודה לר"א הכי קאמר ליה רבי אליעזר אמניא לך אנא מלאכה דרבנן ואת אמרת לי חמץ דאורייתא דעד הכא אסר רחמנא ועד הכא שרא רחמנא ואידך שעות דרבנן ואידך הרחקה הוא דעבוד רבנן דאורייתא 4 מיתיבי אין משיאין משואות אלא על החדש שנראה בזמנו לקדשו ואימתי משיאין משואות לאור עבורו אלמא אור אורתא הוא ש"מ מיתיבי 5 היה עומד כל הלילה ומקריב על המזבח לאורה טעון קידוש ידים ורגלים דברי רבי אורה שאני: מיתיבי מר זוטרא המפלת

במדי דרבנן להלילה מותר והיסי אסור: דפלגי ביה רבנן. שנתנו מילוק בשעוריהם זה לאיסור זה להיתר: אמניא לך אלא דרבנן. היכן הורגנו לעשות בן דעמא דהכא נמי כן גזרו: ואס אמרס לי. ראה במילי דלורייתא שגזירת הכתוב בך היא ואין זו מדה חכמים: שטוס דרבנן. לנד איסור של תורה שהוא משש שעות ולמעלה דלקמן [ד]. הוסיפו חכמים שתי שעות כדתנן [א]: אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין במתלת שש הרי לך בשל דכריסם שתי שעות אסורות והארבע ראשונות לא אסרו: ואידך. ההוא אל דמי להכא דהרחקה עבוד כגון דלורייתא משום יוס המעונן וכני אדם שאינן נקייאן בשעות יושעו בין שש לשבע אבל באיסור זה כוליה דרבנן אחר שגזרו איסור כל היס גזרו: אין משיאין משואות. אבוקות בלשאי הריס היו שלוחי בית דין עושין להודיע שהיסי קדשו בית דין את ההדש: אלא על החדש שנראה בזמנו לקדשו. ביום שלשים שנראה לקדש דלילו כשהחדש מעובר ועושין ראש חדש ביום שלשים ואחד חוץ מקדשין אותו שכבר קדשוהו שמים ואשמיטין האי תנא דלחכר עבדינן משואות ואמלא לא עבדינן משואות וכשאין רואין משואות יודעין שהחדש מעובר: לאור עבורו. ליל שעבר שלשים להודיע שהיסי נתקדש. ליל שלשים 6 ונאחזק קרי אור עבורו 7 על שבו נעשה החדש מעובר כשאין קובעין בו את ראש חדש: אלמא אור אורסא הוא. דהא ביום אין משואות של אור נראין מרחוק: עומד ומקריב כל הלילה לאורה טעון קידוש ידים ורגלים. דקסבר רבי ליה פוסלת בקידוש ידים ורגלים ועממא מפרש בוחים [ט]: אורה שאני. היכא דמי אורה לא פלגי רב יהודה דהא לשון יוס: המפלת

שמע אין משיאין משואות אלא על החדש שנראה בזמנו לקדשו. ואימתי משיאין עליו לאור עבורו. ש"מ אור אורתא הוא. ושנראה בוטנו לקדשו. הוא יום שלושים. היה עומד ומקריב על המזבח לאורה טעון קידוש ידים ורגלים אף על פי שכל הלילה היה מקריב. לאורה קייים בה שכתוב בבאבא אל אהל מועד. וחשוב כאלו לאותה [טען] כנגב.)